BACK FROM THE BRINK

Pryfeteg i Ddechreuwyr

Canllaw i chi ddod i nabod ffrindiau'r ffermwr o gwmpas y caeau

Ydych chi eisiau gwybod mwy?

Gallwch gael hyd i lwythi o adnoddau am fywyd gwyllt tir amaeth, i bob oed a gallu, ar plantlife.org.uk gan gynnwys mwy am weirgloddiau gwych ar Hyb y Gweirgloddiau, meadows.plantlife.org.uk. Gallwch ddarganfod mwy am infertebratau drwy ymweld â buglife.org.uk.

Ceisiwch ddatblygu'r hyn rydych chi wedi'i ddysgu am flodau caeau ŷd drwy lawrlwytho'r ap am Flodau Âr Prin neu gofnodi'r bywyd gwyllt a welwch ar iRecord.

Design/Illustrations by evansgraphic.co.uk

BACK FROM THE BRINK

gweirgloddiau gwych cymru | magnificent meadows wales

buglife

Plantlife

Ariennir gan Lywodraeth Cymru
Funded by Welsh Government

Gwnaed yn bosibl gan Cronfa Treftadaeth
Made possible with Heritage Fund

Pwy yw ffrindiau'r ffermwr?

Infertebratau buddiol yw ffrindiau'r ffermwr sy'n helpu i beillio planhigion, yn gwella iechyd y pridd at dyfu cnydau ac yn gallu helpu wrth reoli rhywogaethau eraill a all gael effaith negyddol ar gnydau. Gall eu gwylio ar gaeau tir amaeth helpu i ddeall pa mor bwysig ac amrywiol ydyn nhw.

Beth yw infertebratau?

Anifeiliaid di-asgwrn-cefn yw infertebratau. Dyma'r grŵp mwyaf ym myd yr anifeiliaid. Maent i'w cael ym mhob lliw a llun ac yn byw ym mhobman dan haul fwy neu lai.

Dyma rai o'r gwahanol siapiau corff i'ch rhoi chi ar ben ffordd ar eich taith bryfeteg

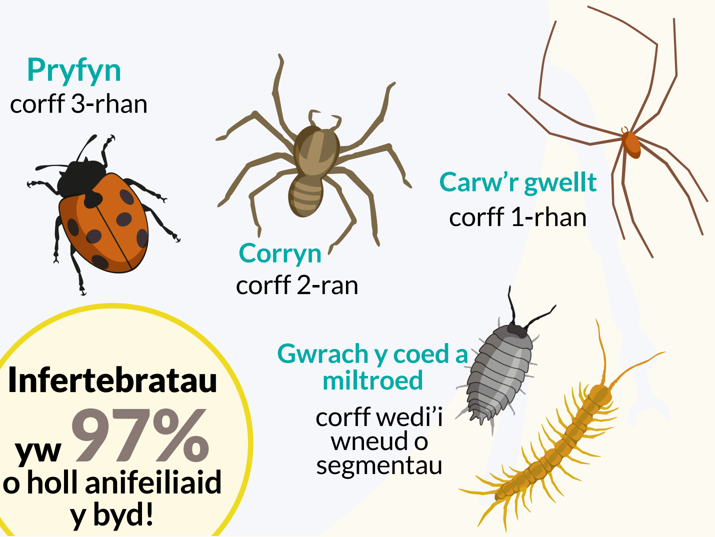

Infertebratau yw 97% o holl anifeiliaid y byd!

Cyfrifwch nifer y coesau a'r adenydd

Pryfeteg
Yr astudiaeth o bryfed neu drychfilod eraill

Ffrindiau i'r ffermwr yw infertebratau. Mae rhai'n ddigoes ond at ei gilydd mae ganddynt chwech fel cacwn a chwilod, wyth goes fel pryfed cop neu lawer iawn mwy o goesau fel gwrachod y coed a miltroediaid.

Edrychwch o gwmpas y cynefin lle'r ydych chi a defnyddio'r siart isod i ddarganfod pa fath o ffrind rydych wedi cael hyd iddo.

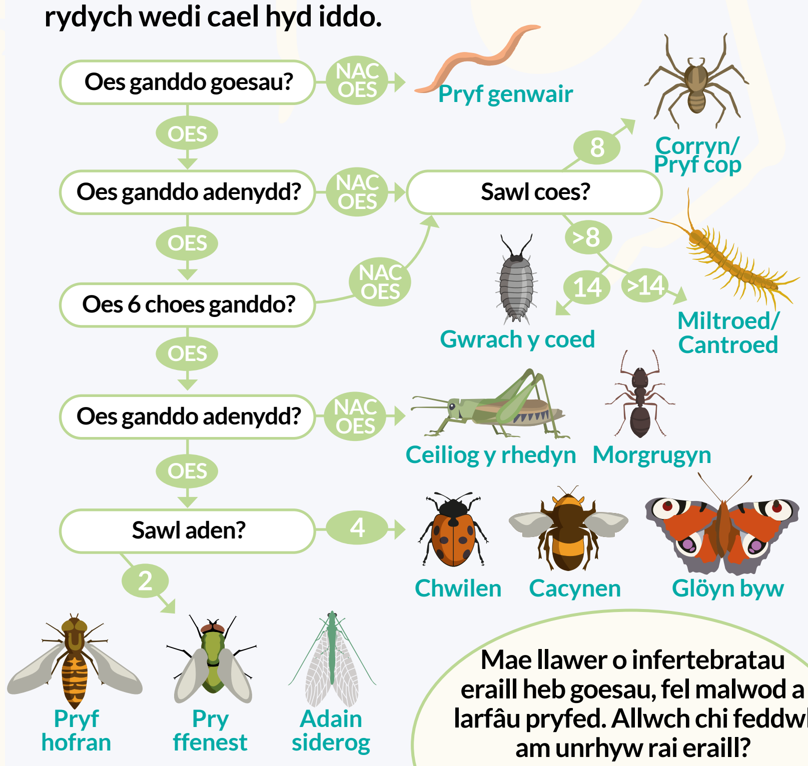

Mae llawer o infertebratau eraill heb goesau, fel malwod a larfâu pryfed. Allwch chi feddwl am unrhyw rai eraill?

Helfa Pryfed Hofran

Un o arwyr di-glod cefn gwlad yw pryfed hofran - infertebratau sy'n arbenigo ar amldasgio! Mae pryfed hofran yn eu llawn dwf yn wirioneddol gampus fel peillwyr ac mae rhai larfâu'n sglaffwyr pryfed gleision dihafal. Ceir dros 280 o wahanol rywogaethau o bryfed hofran yn y DU, llawer ohonynt yn edrych yn debyg iawn i'w gilydd.

Chwiliwch am batshyn heulog lle mae ambell i blanhigyn blodeuol a chymryd eich amser i'w canfod.

Wyddech chi fod larfâu pryfed hofran ysglyfaethus yn gallu bwyta hyd at 1200 o bryfed gleision mewn 6 wythnos?!

Gall pryfed hofran edrych yn debyg iawn i bryfed hededog eraill. Allwch chi feddwl am unrhyw rai eraill sy'n debyg?

Rhowch gynnig ar gyfrif faint rydych chi'n eu gweld

©Dan TP

Pryf hofran teigr

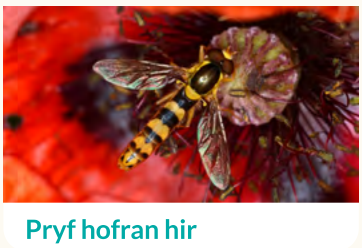
Pryf hofran hir

©Amada44 - CC BY-SA 4.0

©S.Falk

Pryf hofran marmalêd

Pryf hofran brith mwyaf

©S.Falk

Sawl un?

Dewiswch ddarn o lwybr lle byddwch yn edrych i weld pa infertebratau y gallwch gael hyd iddynt yno. Allwch chi weld unrhyw ffrindiau i'r ffermwr fel y rheini isod? Beth am roi cynnig ar gyfrif faint y gallwch eu gweld? Defnyddiwch y blwch fel siart 'gyfrif' ar gyfer nifer y gwahanol fathau o infertebrat.

Welsoch chi rywbeth gwahanol?

Tynnwch lun ohono fe fan hyn a nodi lle cawsoch chi hyd iddo a beth roedd yn ei fwyta. Os nad ydych yn gwybod beth yw ei enw, rhowch enw newydd iddo.

Math o infertebrat ______

Nifer rhannau'r corff ______

Nifer y coesau ______

Enw ______

Hoff fwyd ______

Yn byw yn ______

Pwy yw'r ffrindiau buddiol?

Mae gwahanol rywogaethau o infertebratau'n gwneud jobsys penodol. Mae grwpiau o ffrindiau'r ffermwr yn cael eu galw yn ysglyfaethwyr, parasitoidau, peillwyr a chompostwyr. **Wrth grwydro'r llwybrau o gwmpas tir amaeth a chaeau, defnyddiwch y delweddau isod i geisio darganfod rhywogaeth yr un fath neu sy'n edrych yn debyg.**

Ysglyfaethwyr

Mae ysglyfaethwyr yn bwyta oedolion a larfâu infertebratau eraill sy'n byw ar fferm âr ac a all ddifrodi cnydau.

©S. Rae - CC BY 2.0
Larfâu'r fuwch goch gota 7-smotyn

©Mathias Krumbholz - CC BY-SA 3.0
Adain siderog cyffredin

©Christoph Benisch - www.kerbtier.de
Chwilen cefn blewog mellet

©Chris Spilling
Pryf lleidr coesgoch

Parasitoidau

Prae parasitoidau yw larfâu 'plâu' ac yn y bôn maent yn bwyta eu ffordd allan o'r pryfyn arall gan ladd y pla.

©Chris Moody CC BY-NC 2.0
Chwilen grwydr

©Scott SM - CC BY-NC 2.0
Gwenynen feirch barasitaidd

©Andrew Ramsay
Gwenynen feirch ichnewmon

©Lund University - CC BY-NC 2.0
Rhywogaeth platygaster

Peillwyr

Mae peillwyr yn dod ym mhob lliw a llun ac yn helpu planhigion i atgenhedlu gan hybu cynhyrchu hadau.

©S. Rae - CC BY 2.0
Gwyfyn bwrned 6-smotyn

©Peter Hayes
Chwilen goesdew

©Dan TP
Pryf hofran teigr

©S.Falk
Cacynen gynffongoch

Compostwyr

Mae compostwyr yn byw neu'n gaeafu yn y pridd, gan fwyta detritws a malurio sylwedd organig

©André Karwath - CC BY-SA 2.5
Miltroed cefngwastad

©Matt Shardlow
Pryf genwair

©John Mason
Gwrach y coed

©AJC1 - CC BY-SA 2.0
Cwtsboncyn

Beth yn union maent yn ei wneud?

Bydd yr enghreifftiau canlynol yn eich helpu i ddeall eu rôl ar eich siwrnai Bryfeteg.

Tra byddwch ar grwydr, beth am stopio wrth ryw ychydig o flodau neu blanhigion, cymryd amser i graffu a gweld os gallwch gofnodi unrhyw weithgarwch byw!

©bramblejungle - CC BY-NC 2.0

Bwytawyr pryfed gleision - mae chwilen ysglyfaethus y llawr yn hoffi sglaffio ar bryfed gleision grawn.

©Cath Shellswell

Paill-gludwr – mae cacwn yn beillwyr pwysig sy'n cludo paill rhwng planhigion o'r un rhywogaeth.

©Chris Moody CC BY-NC 2.0

Corff-gipiwr – mae'r chwilen grwydr las yn parasiteiddio pryfed hadau ffa.

©Matt Shardlow

Compostwyr cŵl – mae pryfed genwair yn bwyta sylwedd sy'n pydru, gan wella'r pridd ar gyfer cnydau iach.

Allwch chi weld y gwahaniaeth rhwng y rhywogaethau isod ac adnabod pa grŵp y maent yn perthyn iddo?

Tynnwch linell i baru'r grŵp â'r ddelwedd:

Tarianbryf | Chwilen | Pryf | Cacynen

©Nigel Jones

©S.Falk

©S.Falk

©John Walters